

Innst. O. nr. 84

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

Ot.prp. nr. 82 (2003-2004)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i barnelova (felles foreldreansvar for samboende foreldre)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Regjeringen fremmer i proposisjonen forslag om å innføre felles foreldreansvar for samboende foreldre når farskapet er erkjent etter reglene i barneloven § 4 og foreldrene har underskrevet en samboererklæring som er sendt til folkeregisteret.

Felles foreldreansvar for samboere vil føre til en større grad av rettslikhet mellom barn av samboere og gifte. Forslaget innebærer at foreldrenes egenerklæring om samboerskap skal være bestemmende for om de regnes som samboere i forhold til etablering av felles foreldreansvar.

Det fremgår av proposisjonen at i dag fødes ca. 50 pst. av norske barn av ugifte foreldre.

Proposisjonen viser til at under behandlingen av Ot.prp. nr. 29 (2002-2003) om nye saksbehandlingsregler i barnefordelingssaker for domstolen mv., berørte familie-, kultur- og administrasjonskomiteen også felles foreldreansvar. I Innst. O. nr. 96 (2002-2003) fattet komiteen følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen fremme lovproposisjon som gir samboende foreldre foreldreansvar på lik linje med gifte."

Regjeringen foreslo i St.meld. nr. 29 (2002-2003) om familien - forpliktende samliv og foreldreskap (Familiemeldingen) å innføre felles foreldreansvar for samboere når farskapet er erkjent og godtatt skriftlig av mor og paret har erklært at de bor

sammen. Dette er langt på vei i tråd med Samboerutvalgets forslag når det gjelder foreldreansvar.

Da Stortinget behandlet Familiemeldingen i november 2003 fattet komiteen i Innst. S. nr. 53 (2003-2004) følgende anmodningsvedtak:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til endringer om felles foreldreansvar for samboere når farskap er erkjent og partene har erklært at de bor sammen."

1.2 Gjeldende rett

Gifte foreldre har felles foreldreansvar for barn de har felles, jf. barneloven § 34 første ledd.

Når foreldrene ikke er gift, har mor i utgangspunktet foreldreansvaret alene. Foreldrene kan avtale at de skal ha felles foreldreansvar eller at far skal ha foreldreansvaret alene. Avtalen må sendes til folkeregisteret for å være gyldig.

1.3 Utenlandsk rett

Proposisjonen inneholder en gjennomgang av utenlandsk rett på området.

1.4 Samboerutvalget NOU 1999:25

Proposisjonen viser til Samboerutvalgets forslag (NOU 1999:25) som vedrørende felles foreldreansvar for samboende foreldre foreslo en lovendring hvorved farskap og morskap til barn som fødes av foreldre som ikke er gift, etableres gjennom en felles skriftlig erklæring hvor de tilkjennegir at det er deres felles barn, og at de lever sammen. Utvalget foreslo videre at samboerforeldre som skriftlig bekrefter at det er deres felles barn, og at de lever sammen, i kraft av loven får felles foreldreansvar til barnet.

Utvalget gikk inn for en regel der samboere som skriftlig bekrefter at det er deres felles barn og at de lever sammen, får felles foreldreansvar.

Samboerutvalgets forslag ble sendt på høring. Ingen høringsinstanser uttalte seg negativt til forslaget.

1.5 Departementets vurderinger og forslag

Felles foreldreansvar for samboende foreldre

Departementet foreslår at samboende foreldre gis felles foreldreansvar for felles barn når farskapet er erkjent etter reglene i barneloven § 4 og paret skriftlig har erklært at de bor sammen.

Departementet legger videre til grunn at Stortinget i sin behandling av Familiemeldingen (St.meld. nr. 29 (2002-2003)) ikke har ment å forandre reglene for fastsettelse av farskap for barn født av ugifte foreldre. Når barnets foreldre ikke er gift, fastsettes farskapet ved at den som moren har oppgitt som far erkjenner farskapet, eller at moren godkjenner farskapserkjennelsen skriftlig. I samboertilfeller vil mor normalt ha oppgitt samboeren som far til barnet, og det er derfor ikke nødvendig at mor godkjenner farskapserkjennelsen. Der mors samboer ikke er far til barnet, vil han verken få farskapet til eller foreldreansvaret for barnet.

At det legges til rette for felles foreldreansvar for samboere vil føre til en større grad av rettslikhet mellom barn av samboere og gifte. De internasjonale menneskerettskonvensjonene til beskyttelse av barn tilsier også størst mulig rettslikhet; både FN-konvensjonen om barns rettigheter og den europeiske menneskerettskonvensjonen bygger på at barn av samboerforeldre og gifte foreldre skal stilles mest mulig likt.

Egenerklæring om samboerskap som rettsstiftende handling

Forslaget forutsetter at foreldrenes egenerklæring om samboerskap skal være bestemmende for om de regnes som samboere i forhold til etablering av felles foreldreansvar.

Med samboere menes normalt par som bor sammen i en felles husholdning i et ekteskapslignende forhold. Det er denne gruppen som skal gis felles foreldreansvar for felles barn. Av hensyn til paret selv og barna er det ønskelig at flest mulig par som faktisk er samboere, kommer inn under regelverket om felles foreldreansvar.

Samboerskapets uformelle karakter gjør det vanskeligere å ha oversikt over denne gruppen enn ektepar. Samboerskap kan ikke konstateres med enkle og formelt observerbare kjennetegn slik tilfellet er med ekteskap.

Forslaget om at felles foreldreansvar skal bygge på parets egenerklæring av samboerskapet innebærer at det er parets egen definisjon av forholdet som vil være avgjørende. Partene selv vet best om det foreligger et samboerforhold. Etter departementets oppfatning er det på dette området ikke nødvendig å stille

krav om kontroll av opplysninger om felles bosted, f.eks. ved felles adresse i folkeregisteret. Det er heller ikke nødvendig å stille krav om forholdets varighet når paret har felles barn.

Når farskap er gyldig erkjent - enten ved at den oppgitte barnefaren har erkjent farskapet eller at moren skriftlig har godtatt farens erkjennelse, jf. barneloven § 4, kan samboende foreldre erklære sin sivilstatus som samboere og derved få felles foreldreansvar for felles barn. Dette er en løsning som er enkel å praktisere og som også legger til rette for å fange opp flest mulig par som faktisk er samboende. Samboende foreldre skal ikke, som i dag, ta stilling til om far skal ha del i foreldreansvaret og inngå særskilt avtale om dette. Det er utelukkende samboererklæringen som er avgjørende.

Samboere som ikke avgir egenerklæring

Samboende foreldre som ikke erklærer samboerforholdet vil ikke få automatisk felles foreldreansvar. Mor vil i så fall ha foreldreansvaret alene. Paret kan imidlertid erklære samboerskapet på et senere tidspunkt eller inngå avtale om felles foreldreansvar. I tilfeller av uenighet mellom partene kan hver av dem reise sak for domstolene om foreldreansvaret.

Registrering av felles foreldreansvar i folkeregisteret

Departementet foreslår at felles foreldreansvar som følge av samboererklæringen må registreres i folkeregisteret for å være gyldig, på samme måte som ved avtaler om felles foreldreansvar. En registrering av foreldreansvaret vil gjøre det enkelt dokumenterbart, noe som er nødvendig for mange praktiske formål, bl.a. for utstedelse av pass. En samboererklæring som partene ikke sender til folkeregisteret, vil altså ikke gi felles foreldreansvar. Samboererklæring som undertegnes i forbindelse med farskapserkjennelsen vil bli sendt til folkeregisteret av den offentlige instansen som mottar erkjennelsen.

Departementet understreker at folkeregisteret skal registrere selve foreldreansvaret og ikke samboerskapet. Folkeregisteret skal legge erklæringen om samboerskapet og det derav følgende felles foreldreansvar til grunn, uten realitetskontroll av samboerskapet mht. felles adresse. Vilkåret i loven er at foreldrene har erklært at de er samboere, og at det er selve erklæringen og dennes registrering som er rettsstiftende. Folkeregisteret må imidlertid kontrollere at farskapet er erkjent i samsvar med barneloven § 4.

Når må samboerskapet være erklært?

Det kan reises spørsmål om foreldrene må være samboere ved barnets fødsel, eller om det er tilstrekkelig at de er samboere på tidspunktet for farskapserkjennelsen. Departementet legger til grunn at det er

mest hensiktsmessig at det er tidspunktet for farskapserkjennelsen som bør være avgjørende for samboererklæringen, ettersom samboerfedre som erkjenner farskap under svangerskapet ikke bør måtte vente til barnet er født for å fylle ut en ny blankett vedrørende samboerskap. Det bør imidlertid være adgang til å sende en egenerklæring om samboerskap på et senere tidspunkt.

En samboererklæring signert for farskapserkjennelsen bør av praktiske hensyn ikke kunne legges til grunn når det gjelder felles foreldreansvar. Det vil i disse tilfellene være vanskelig å sette en absolutt grense for når samboererklæringen skulle bestemme foreldreansvaret; fra svangerskapets start eller også samboererklæringer fra før svangerskapet?

I tilfeller hvor farskap er erkjent og foreldrene som følge av dette har fått felles foreldreansvar, kan det oppstå situasjonen hvor foreldrene flytter fra hverandre før barnet blir født. I disse tilfellene har foreldrene hatt et så vidt nært forhold at departementet mener at begrunnelsen som brukes for at ugifte mødre skal ha foreldreansvaret alene, ikke kan benyttes. Også i tilfeller hvor foreldrene har erkjent at de er samboere og en av dem senere angrer seg, bør erkjennelsen være bindende, også i tilfeller hvor den som ønsker å gå fra erkjennelsen gjør dette før barnet er født.

Samboende foreldre som flytter fra hverandre vil i likhet med gifte fortsatt ha felles foreldreansvar. Dersom de ønsker det, kan de avtale et en av dem skal ha foreldreansvaret alene. En slik avtale må sendes til folkeregisteret for å være gyldig. Det kan også fastsettes ved dom at en av foreldrene skal ha foreldreansvaret alene når foreldrene ikke lenger bor sammen.

Departementet presiserer at ugifte foreldre som ikke bor sammen fortsatt kan avtale felles foreldreansvar.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Bergo og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Ola T. Lånke og Oddny Omdal, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, viser til Innst. O. nr. 96 (2002-2003), hvor Stortinget fattet følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen fremme lovproposisjon som gir samboende foreldre foreldreansvar på lik linje med gifte."

Videre viser komiteen til Innst. S. nr. 53 (2003-2004), hvor:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til endringer om felles foreldreansvar for samboere når farskapet er erkjent og partene har erklært at de bor sammen."

Ordlyden i de nevnte vedtak er ikke likelydende, men komiteen er tilfreds med at departementet legger til grunn at Stortinget har ment at samboende foreldre skal få felles foreldreansvar.

Komiteen viser til behandlingen av Familie-meldingen (St.meld. nr. 29 (2002-2003)) hvor det ble tydeliggjort at den mest hensiktsmessige måten å gjøre dette på, er å basere det felles foreldreansvar på en samboererklæring.

Komiteen vil videre understreke viktigheten av at det legges til rette for felles foreldreansvar for samboende, fordi det vil føre til en større grad av rettslikhet mellom barn av samboere og gifte. Komiteen vil i den sammenheng vise til at de internasjonale menneskerettighetskonvensjonene til beskyttelse av barn tilsier størst mulig rettslikhet.

Komiteen er av den oppfatning at foreldrenes vilje og evne til å ta del i omsorgsoppgaver vil bli positivt påvirket ved at begge foreldre har del i foreldreansvaret. Det faktum at samboerskap er mindre stabile enn ekteskap, gjør det viktig å sikre denne formelle tilknytningen mellom far og barn.

Videre mener komiteen at en samboende far har like nære relasjoner til barnet som en gift far. Foreldrenes sivilstatus bør ikke være bestemmende for den formelle tilknytningen mellom far og barn, i de tilfellene hvor de lever og bor sammen. Komiteen er opptatt av at barnet må sikres mest mulig stabil foreldrekontakt uansett foreldrenes valg av sivilstatus.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mener det må forutsettes at foreldrenes egenerklæring om samboerskap skal være bestemmende for om de regnes som samboere i forhold til etablering av felles foreldreansvar. Med samboere mener disse medlemmer normalt par som bor i samme husholdning i et ekteskapslignende forhold, og at det er denne gruppen som skal gis felles foreldreansvar for felles barn.

Disse medlemmer vil understreke at utgangspunktet må være at samboere er gjenstand for rettslig regulering på bakgrunn av egen erklæring om samboerskap, og at kravet til dokumentasjon av opplysningene i egenerklæringen må tilpasses kontrollbehovene på de enkelte rettsområdene.

Forslaget om at felles foreldreansvar skal bygge på parets egenerklæring av samboerskapet, innebærer at det er parets egen definisjon av forholdet som

vil være avgjørende. Disse medlemmer er av den oppfatning at det er partene selv som vet best om det foreligger et samboerforhold. Disse medlemmer mener at det på dette område ikke er nødvendig å stille krav om kontroll av opplysninger om felles bosted, eller å stille krav om hvor lenge forholdet har vart når de har felles barn.

Disse medlemmer er enig i at når farskap er gyldig kjent, enten ved at den oppgitte barnefaren har erkjent farskapet eller at moren skriftlig har godkjent farens erkjennelse, kan samboende foreldre erklære sin sivilstatus som samboere, og derved få felles foreldreansvar for felles barn. Disse medlemmer mener dette er en løsning som er enkel å praktisere.

Disse medlemmer har merket seg at samboende foreldre ikke skal, slik som i dag, ta stilling til om far skal ha del i foreldreansvaret og inngå særskilt avtale om dette. Det er utelukkende samboererklæringen som er avgjørende. Disse medlemmer har videre merket seg at en følge av dette vil være at far får foreldreansvar ved en slik erklæring, selv om mor og far ikke bor sammen. Hvis mor nekter å undertegne på erklæringen om samboerskap, får ikke far foreldreansvar selv om foreldrene bor sammen.

Disse medlemmer legger allikevel til grunn at de aller fleste foreldre som blir forelagt skjema for farskapserkjennelse, også vil svare sannferdig om samboerskap.

Komiteen vil påpeke at når samboerskapet er erklært, kan verken mor nekte far del i foreldreansvaret, eller far unndra seg foreldreansvaret. Videre kan ikke samboende foreldre, som har sendt erklæring om samboerskap til folkeregisteret, i likhet med gifte, avtale at en av dem skal ha foreldreansvaret så lenge samlivet består.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet viser til at samboende, som ikke erklærer samboerforholdet, ikke vil få automatisk felles foreldreansvar. I disse tilfellene er det mor som vil ha foreldreansvaret alene.

Komiteen vil imidlertid understreke at paret kan erklære samboerskap på et senere tidspunkt, eller inngå avtale om felles foreldreansvar. I de tilfellene hvor det er uenighet mellom partene kan hver av dem reise sak for domstolene om foreldreansvaret.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet er enig i at en ensidig erklæring av samboerskap alene ikke kan danne grunnlag for felles foreldreansvar.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om at felles foreldreansvar, som følge av samboererklæringen, må registreres i folkeregisteret for å

være gyldig, på samme måte som avtaler om felles foreldreansvar.

Disse medlemmer vil understreke at Folkeregisteret skal registrere selve foreldreansvaret, og ikke samboerforholdet. Folkeregisteret skal legge erklæringen om samboerskapet til grunn, og derav følgende foreldreansvar til grunn, uten kontroll av samboerskapet mht. felles adresse. Folkeregisteret må imidlertid kontrollere at farskapet er erkjent i samsvar med barneloven § 4.

Komiteen mener når det gjelder spørsmålet om når samboerskapet må være erklært, er det mest hensiktsmessig at det er tidspunktet for farskapserkjennelsen som bør være avgjørende for samboererklæringen. Komiteen begrunner dette med at samboerfedre, som erkjenner farskap under svangerskapet, ikke bør vente til barnet er født for å fylle ut en ny blankett vedrørende samboerskap.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mener imidlertid at det bør være adgang til å sende en egenerklæring om samboerskap på et senere tidspunkt.

Komiteen vil presisere at ugifte foreldre som ikke bor sammen fortsatt kan avtale felles foreldreansvar.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet slutter seg med disse merknader til Regjeringens forslag om endringene i barneloven om felles foreldreansvar for samboende foreldre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at ved uenighet mellom mor og far om farskapet i samboerskap gjelder mannens farskapserkjennelse inntil en eventuell offentlig fastsettelse av farskapet har funnet sted.

Flertallet mener videre at dagens samboende foreldre som selv ønsker å registrere seg etter at den nye loven er trådt i kraft, skal kunne bli behandlet etter det nye lovverket.

Flertallet fremmer følgende forslag til lovendringer:

"I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

Vedgåing av farskap

Når farskap ikke følger av reglane i § 3, kan faren vedgå farskap under svangerskapet eller etter at barnet er født.

Faren skal vedgå farskapen skriftleg anten i fødselsmeldinga eller ved personleg frammøte for

- a) folkeregisteret
- b) tilskotsfuten, fylkestrygdekontoret eller dommareren
- c) norsk diplomatisk eller konsulær tenestemann, dersom faren er i utlandet
- d) skipsføraren, dersom faren er om bord på norsk skip i utanriksfart
- e) utanlandsk styresmakt, når Kongen har fastsett det, eller
- f) jordmor eller lege ved svangerskapskontroll.

Vedgåing etter dette stykket gjeld berre når mora har godteke henne skriftleg, eller ho er gjeven av den som mora har gjeve opp som far.

Dersom sambuarar er folkeregistrerte på same adresse eller erklærer i melding til folkeregisteret at dei bur saman, kan sambuaren til mora vedgå farskapen etter paragrafen her, utan at mora medverkar etter andre stykket andre punktum. Mora skal få melding om vedgåinga. Dersom partane er usamde om farskapen, skal det offentlege fastsetje farskapen, jf. § 5. Departementet kan gje nærare reglar i forskrift.

Vedgåing kan dessutan gjevast ved påteikning på farskapsførelegg.

Er den som vil vedgå farskapen under 18 år, må også dei som har foreldreansvaret for han, skrive under vedgåinga.

§ 35 skal lyde:

Når foreldra ikkje er gifte eller bur saman, jf. § 39, har mora foreldreansvaret åleine.

Foreldre som bur saman har foreldreansvaret saman for sams barn.

Foreldra som ikkje er gifte eller har foreldreansvaret saman etter andre ledd, kan likevel etter avtale gje melding til folkeregisteret om at dei skal ha foreldreansvaret saman eller at faren skal ha foreldreansvaret åleine.

Har ugifte foreldre foreldreansvaret saman, men barnet bur fast berre saman med den eine, gjeld reglane i § 37.

§ 39 skal lyde:

Avtale eller avgjerd om foreldreansvaret skal meldast til folkeregisteret. Avtale om foreldreansvar som ikkje er meldt til folkeregisteret er ikkje gyldig. *Dersom farskap er fastsett og foreldra er folkeregistrerte på same adresse eller erklærer i melding til folkeregisteret at dei bur saman, skal folkeregisteret registrera at foreldra har foreldreansvaret saman.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer."

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede og komme tilbake på egnet måte med en vurdering av fastsettelse av farskap og foreldreansvar ved assistert befruktning.

I disse tilfeller skal samboerfar kunne bli godkjent som far og få foreldreansvar på lik linje med ektepar selv om han ikke er biologisk far til barnet."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil peke på at lovforslaget reiser mange kompliserte juridiske spørsmål, og mener det er vanskelig å overskue alle konsekvensene. Disse medlemmer mener at forslaget burde vært grundig utredet og sendt på høring, i samsvar med vanlig prosess for lovutvikling. Det vises for øvrig til brev fra Barne- og familiedepartementet datert 25. april 2005 (vedlegg).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstrepart, ønsker at når farskapet er gyldig kjent ved at far har erkjent farskapet så kan samboende foreldre erklære sin sivilstatus som samboende, og derved få felles foreldreansvar for felles barn. Flertallet ønsker å fjerne at moren skriftlig må godkjenne farens erkjennelse. Det er helt unødvendig at mor må skrive under på at far er far. Dette er gammeldags når vi nå skal gi samboere lik rett til foreldreansvar som foreldre som lever i ekteskap. Kvinnene kan også nekte å undertegne på erklæringen om samboerskap og da får ikke far foreldreansvar selv om foreldrene bor sammen. Forslaget om å likestille foreldreansvar i ekteskap og samboerskap fikk flertall, og flertallet mener Regjeringens forslag ikke er i tråd med det forslaget som ble vedtatt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 35 skal lyde:

Når foreldra ikkje er gifte eller har meldt at dei bur saman etter andre stykket, har mora foreldreansvaret åleine.

Sambuande foreldre får foreldreansvaret saman når farskap er vedgått i samsvar med § 4 og foreldra

i melding til folkeregisteret erklærer at dei bur saman.

Foreldra kan likevel etter avtale gje melding til folkeregisteret om at dei skal ha foreldreansvaret saman eller at faren skal ha foreldreansvaret åleine.

Har ugifte foreldre foreldreansvaret saman, men barnet bur fast berre saman med den eine, gjeld reglane i § 37.

§ 39 skal lyde:

Avtale eller avgjerd om foreldreansvaret skal meldast til folkeregisteret. Når folkeregisteret får melding om at foreldra bur saman og at farskapen er vedgått i samsvar med § 4, skal dei registrera at foreldra har foreldreansvaret saman. Avtale om foreldreansvar som ikkje er meldt til folkeregisteret er ikkje gyldig.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet:

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 35 skal lyde:

Når foreldra ikkje er gifte eller har meldt at dei bur saman etter andre stykket, har mora foreldreansvaret åleine.

Sambuande foreldre får foreldreansvaret saman når farskap er vedgått i samsvar med § 4 og foreldra i melding til folkeregisteret erklærer at dei bur saman.

Foreldra kan likevel etter avtale gje melding til folkeregisteret om at dei skal ha foreldreansvaret saman eller at faren skal ha foreldreansvaret åleine.

Har ugifte foreldre foreldreansvaret saman, men barnet bur fast berre saman med den eine, gjeld reglane i § 37.

§ 39 skal lyde:

Avtale eller avgjerd om foreldreansvaret skal meldast til folkeregisteret. Når folkeregisteret får melding om at foreldra bur saman og at farskapen er vedgått i samsvar med § 4, skal dei registrera at foreldra har foreldreansvaret saman. Avtale om foreldreansvar som ikkje er meldt til folkeregisteret er ikkje gyldig.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om endringer i barnelova (felles foreldreansvar for samboende foreldre)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

Vedgåing av farskap

Når farskap ikkje følgjer av reglane i § 3, kan faren vedgå farskap under svangerskapet eller etter at barnet er født.

Faren skal vedgå farskapen skriftleg anten i fødselsmeldinga eller ved personleg fram møte for

- a) folkeregisteret
 - b) tilskotsfuten, fylkestyngdekantoret eller dommarren
 - c) norsk diplomatisk eller konsular tenestemann, dersom faren er i utlandet
 - d) skipsføraren, dersom faren er om bord på norsk skip i utanriksfart
 - e) utanlandsk styresmakt, når Kongen har fastsett det, eller
 - f) jordmor eller lege ved svangerskapskontroll.
- Vedgåing etter dette stykket gjeld berre når mora har godteke henne skriftleg, eller ho er gjeven av den som mora har gjeve opp som far.

Dersom sambuarar er folkeregistrerte på same adresse eller erklærer i melding til folkeregisteret at dei bur saman, kan sambuaren til mora vedgå farskapen etter paragrafen her, utan at mora medverkar etter andre stykket andre punktum. Mora skal få melding om vedgåinga. Dersom partane er usamde om farskapen, skal det offentlege fastsetje farskapen, jf. § 5. Departementet kan gje nærare reglar i forskrift.

Vedgåing kan dessutan gjevast ved påteikning på farskapsførelegg.

Er den som vil vedgå farskapen under 18 år, må også dei som har foreldreansvaret for han, skrive under vedgåinga.

§ 35 skal lyde:

Når foreldra ikkje er gifte eller bur saman, jf. § 39, har mora foreldreansvaret åleine.

Foreldre som bur saman har foreldreansvaret saman for sams barn.

Foreldra som ikkje er gifte eller har foreldreansvaret saman etter andre ledd, kan likevel etter avtale gje melding til folkeregisteret om at dei skal ha foreldreansvaret saman eller at faren skal ha foreldreansvaret åleine.

Har ugifte foreldre foreldreansvaret saman, men barnet bur fast berre saman med den eine, gjeld reglane i § 37.

§ 39 skal lyde:

Avtale eller avgjerd om foreldreansvaret skal meldast til folkeregisteret. Avtale om foreldreansvar som ikkje er meldt til folkeregisteret er ikkje gyldig. *Dersom farskap er fastsett og foreldra er folkeregistrerte på same adresse eller erklærer i melding til fol-*

keregisteret at dei bur saman, skal folkeregisteret registrera at foreldra har foreldreansvaret saman.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

B.

Stortinget ber Regjeringen utrede og komme tilbake på egnet måte med en vurdering av fastsettelse av farskap og foreldreansvar ved assistert befruktning.

I disse tilfeller skal samboerfar kunne bli godkjent som far og få foreldreansvar på lik linje med ektepar selv om han ikke er biologisk far til barnet.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 12. mai 2005

Sonja Irene Sjøli

leder og ordfører

Vedlegg

Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen datert 25. april 2005

Ot.prp. nr. 82 (2003-2004) Lov om endringer i barneloven. Forespørsel om lovteknisk og språklig bistand ved utforming av ny lovtekst

Departementet har nå gjennomgått forslaget til lovtekst fra komiteen og lovteknisk bearbeidet denne noe. Departementet har lagt følgende til grunn for forslaget til lovtekst:

- Det lages en egen bestemmelse om erkjennelse av farskap for samboere. De som skal falle inn under denne bestemmelsen må være samboere og ha felles adresse i folkeregisteret eller har sendt melding om samboerskap til folkeregisteret.
- Bestemmelsen er foreslått tatt inn som nytt tredje ledd i gjeldende § 4. Dersom det er ønskelig med en egen paragraf, kan det foreslåtte nye tredje leddet gjøres til ny § 3a *Vedgåing av farskap for sambuarar*. Henvisningen i tredje punktum må i så fall endres til § 4 andre stykket andre punktum. Dette er lovteknisk mindre heldig.
- Morens samboer skal kunne erkjenne farskap uten at moren må oppgi ham som far eller samtykke. Dersom moren er uenig i farskapet, skal saken oversendes det offentlige som skal fastsette farskapet.
- Foreldre som er samboere skal ha felles foreldreansvar for felles barn.
- Departementet har laget en forskriftshjemmel for å evt. kunne regulere spørsmål som oppstår i et-tertidd.

Departementet har følgende forslag til lovtekst:

§ 4. Vedgåing av farskap.

Når farskap ikkje følgjer av reglane i § 3, kan faren vedgå farskap under svangerskapet eller etter at barnet er født.

Faren skal vedgå farskapen skriftleg anten i fødselsmeldinga eller ved personleg frammøte for

- a) folkeregisteret
- b) tilskotsfuten, fylkestyngdekontoret eller dommareren
- c) norsk diplomatisk eller konsular tenestemann, dersom faren er i utlandet
- d) skipsføraren, dersom faren er om bord på norsk skip i utanriksfart
- e) utanlandsk styresmakt, når Kongen har fastsett det, eller
- f) jordmor eller lege ved svangerskapskontroll.

Vedgåing etter dette stykket gjeld berre når mora har godteke henne skriftleg, eller ho er gjeven av den som mora har gjeve opp som far.

Dersom sambuarar er folkeregistrerte på same adresse eller erklærer i melding til folkeregisteret at dei bur saman, kan sambuaren til mora vedgå farskapen etter paragrafen her, utan at mora medverkar etter andre stykket andre punktum. Mora skal få melding om vedgåinga. Dersom partane er usamde om farskapen, skal det offentlege fastsetje farskapen, jf. § 5. Departementet kan gje nærare reglar i forskrift.

Vedgåing kan dessutan gjevast ved påteikning på farskapsførelegg.

Er den som vil vedgå farskapen under 18 år, må også dei som har foreldreansvaret for han, skrive under vedgåinga.

§ 35 kan lyde:

Når foreldra ikkje er gifte eller bur saman, jf § 39, har mora foreldreansvaret åleine.

Foreldre som bur saman har foreldreansvaret saman for sams barn.

Foreldra som ikkje er gifte eller har foreldreansvaret saman etter andre ledd, kan likevel etter avtale gje melding til folkeregisteret om at dei skal ha foreldreansvaret saman eller at faren skal ha foreldreansvaret åleine.

Har ugifte foreldre foreldreansvaret saman, men barnet bur fast berre saman med den eine, gjeld reglane i § 37.

§ 39 kan lyde:

Avtale eller avgjerd om foreldreansvaret skal meldast til folkeregisteret. Avtale om foreldreansvar som ikkje er meldt til folkeregisteret er ikkje gyldig. *Dersom farskap er fastsett og foreldra er folkeregistrerte på same adresse eller erklærer i melding til folkeregisteret at dei bur saman, skal folkeregisteret registrera at foreldra har foreldreansvaret saman.*

Departementet vil påpeke følgende problemer som oppstår ved dette lovendringsforslaget:

- Folkeregisteret foretar ingen kontroll av melding om flytting. Det kan oppstå situasjoner der det som er registrert i folkeregisteret ikke stemmer med realiteten. Feilmarginen ved fastsettelse av farskap kan bli større.
- Dersom moren skal kunne motsette seg farskaps-erkjennelsen, må hun bli varslet om farskapet og gis en frist til å uttale seg. Hva skal skje med far-

skapet fram til fristen er utløpt? Skal farskapet bli fastsatt ved mannens erkjennelse og senere endres, eller skal farskapet først bli gyldig fastsatt når fristen er utløpt og moren ikke har reagert?

- Det blir mer komplisert for brukerne (mor og far, jordmødre, trygdekontor) å forholde seg til et nytt alternativ mht. farskapserkjennelse, flere blanketter mv.
- Forslag til §§ 35 andre ledd og 39 må bare gjelde barn som er født etter lovens ikrafttredelse. Det blir svært inngripende dersom det skal fastsettes felles foreldreansvar for alle barn hvor foreldrene har felles adresse i folkeregisteret. Administrativt

vil det trolig være en svært ressurskrevende oppgave, ettersom man da ville måtte gjennomgå registreringen av alle barn med ugifte foreldre, og registrere felles foreldreansvar for disse. Det er uklart om dette ville være praktisk mulig.

Lovforslaget reiser mange kompliserte juridiske spørsmål, og det er vanskelig å overskue alle konsekvenser. Derfor mener jeg at forslaget burde vært grundig utredet og også sendt på høring i samsvar med vanlig prosess for lovutvikling.

Jeg viser for øvrig til mitt brev av 4. april om denne saken.